SUMMO ARCHIATRO PRÆSIDE

De

PASSIONE ILIACA

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS

QUAM

DECRETO ET AUTHORITATE
GRATIOSISSIMÆ
FACULTATIS MEDICÆ
IN
INCLUTA NORIBERGENSIUM ACADEMIA
ALTDORFINA
PRO
LICENTIA
SUMMOS IN ARTE MEDICA HONORES
ET PRIVILEGIA DOCTORALIA
ritè & legitimè impetrandi
Publico Eruditorum Examini
loco horisq; consuetis
submittit

FRIDERICUS WILHELMUS SCHAFFERUS,
Einbeccâ-Brunsuicensis.

Ad diem 8. Octobr.
ANNO CHRISTI M.DC.LXXVII.

ALTDORFFI
Typis Joh. Henrici Schönnerstædt.

SERENISSIMO PRINCIPI
AC DOMINO,
DOMINO CHRISTIANO ERNESTO,
MARGGRAVIO BRANDENBURGENSI, MAGDEBURGENSIUM, PRUSSORUM, STETINENSIUM POMERANORUM, CASSUBIORUM ET VANDALORUM UT ET IN SILESIA CROSSENSIUM AC JÆGERNDORFENSIUM DUCI, BURGGRAVIO NORIBERGENSIUM, PRINCIPI HALBERSTADENSIUM, MINDENSIUM, ET CAMINENSIUM S. CÆSAREÆ MAIESTATIS EXERCITUS IN GERMANIA PRO-DUCI, SACRIQUE ROMANI IMPERII GENERALI VIGILIARUM PRÆFECTO, ET CHILIARCHO EQUITUM;

PRINCIPI AC DOMINO SUO
CLEMENTISSIMO
Specimen hoc Inaugurale
In ſubjectiſſimi animi monumentum
D. D. D
SERENISSIMÆ SUÆ CELSITUDINIS
cliens humilimus
FRIDER. WILH. SCHAFFERUS.

Σὺν Θεῷ.

Thes. I.

Ffectus præternaturales, quibus partes corporis noſtri alimentorum coctioni, chyli diſtributioni & fæcum excluſioni dicatas excruciari earumque actiones proprias labefactari & everti contingit, quamplures ſunt iique graves admodum & formidabiles, inter quos tamen primum facilè ſibi vendicare poteſt locum Affectus ille propter Paroxyſmorum dolorumq; ſævitiam & propter admirandam illam ac perverſam actionem præternaturalem, excrementorum ſcilicet per os rejectionem, ſtupendus & periculoſiſſimus ILIACUS dictus, cujus naturam ſimul & curationem hac Diſputatione Inaugurali, breviter ſaltem & ſummatim, cùm accuratiorem & prolixiorem elaborationem penuria temporis aliaque ſontica impedimenta non conceſſerint, inveſtigare mecum conſtitui. Ut autem JEHOVA hiſce meis conatibus felices ſucceſſus clementiſſimè ex alto concedat, devotâ mente precor.

II. In naturâ *Iliacæ paſſionis* inveſtigandâ ante omnia conſideranda veniunt (1.) *Etymologia.* Nominatur ſine diſcrimine *Affectus Iliacus* & εἰλεὸς *Dieterich: Jatr: n.* 240. vel à parte affectâ *inteſtino ileo*; vel à ſymptomate, ἀπὸ τοῦ εἰλεῖν vertendo ſeu *volvendo*, quod in hoc malo inteſtina circumplicari vel obvolvi videantur, *Gal. Lib. VI. de Loc. Aff. Cap.* 2.

III. Unde (2.) quoad *Synonymiam* dicitur *Volvulus* vel potius cum *Lindeno, Volvolus, Select. Med. Ex. IV. §. 5.* Non quidem, quod inteſtina ità convolvantur & contorqueantur in nodum, ut propterea excrementis ad inferiora negetur descenſus; quod teſte Cl. *Thom. Kerkringio Spicileg. Anatom. Obſ.* 42. *Sylv. Prax. Med. Lib. I. Cap.* 15. §. 21. & aliis, nullâ ratione fieri poſſe vel tantillum in Anatomiâ verſato ſtatim apparebit: Inteſtina enim omnia meſenterio ità alligata & illigata contemplabitur, ut vel hoc rumpi, vel illa ab eo disrumpi debeant; ſed quod flatus huic morbo proprii, cùm nec per ſuperiora nec inferiora exitum inveniant, in ſe per anguſtos inteſtinorum anfractus & valvulas conniventes (quales in jejuno & colo invenit & hoc nomine indigitavit laud. *Kerkring. d. l. obſ.* 39.) vertantur & revolvantur. Alii *Volvulum* dici volunt, quod qui ex dolore nimio arcuati convolutique plicentur. Nonnulli *Chordapſum* vocant, quum ſcil. tumor aliquis eminet in tenuium inteſtinorum parte, ut videatur inteſtinum ad chordæ ſimilitudinem convolutum. *Gal. d. l.* Vel quod Antiquiores Medici inteſtina *chordas* vocarint. Denique quoniam hoc morbi genus acutum tormentum eſt & propterea divinâ dignum commiſeratione, inde ſine dubio factum, ut quidam illud *Miſerere mei* nuncupaverint.

IV. (3.) *Homonymiam* ſi conſideramus, certò conſtat, antiquam Medicorum Scholam vocem εἰλεὸς in latiori quodammodo ſignificatione uſurpaſſe, ità quidem, ut iſto vocabulo quosvis omnium inteſtinorum dolores denotarent, quæ latior vocis ſignificatio ad plura ſecula obtinuit, donec tandem nova nomina diverſis affectibus pro diverſitate inteſtinorum impoſita fuerint. Sic *Colicus dolor*, qui cum *Iliaca paſſione* ſæpè confundi ſolet, tantùm dolorem inteſtini craſſi ſeu Coli; *Iliacus affectus* verò tenuis duntaxat inteſtini

ſtini Ilei ſcil. dolorem acutum denotat. In quâ ſignificatione & ego accipiens ad *Definitionem* ipſam progredior.

V. *Paſſio Iliaca eſt dolor acerbiſſimus Inteſtini Ilei, cum motu ejusdem periſtaltico vel impedito, vel perverſo & depravato, conſtipatione alvi, tumore ventris chordæ inſtar tenſivo, aliisq; pravioribus ſymptomatibus, tandem etiam aliquando merdæ excretione per os; proveniens ab inflammatione, vel aliâ etiam ſolutione continui dictæ partis vehementiori.* Quam Definitionem non ita pridem mihi aliisque meis commilitonibus ſuppeditavit in privato Collegio Practico *VIR Nob. Excell. atq; Experientiſſimus* DN. JACOBUS PANCRATIUS BRUNO, *Phil. & Med. Doctor inq; hâc Facultate Inſtitutionum & Praxeos Profeſſor Publicus longè celeberrimus & p. t. Decanus Spectatiſſimus, DN. Patronus & Promotor meus perpetuo cultu & filiali obſervantiâ ætatem venerandus.*

VI. *Genus* quidem in hâc poſitum eſt *Dolor*, ceu urgentisſimum ſymptoma, quamvis in ipsâ pertractatione nec non in curatione potius reſpiciatur ad ipſum morbum, ſolutionem continui urgentem cum intemperie graviori conjunctam, quam dolor ſequitur ceu individuus comes; *Gal. Art. Med. c.* 30.

VII. Porrò cùm à parte affectâ & denominationis & cognitionis & curationis morbi non ultima ratio deſumatur, in aprico eſt, quanti referat, ut *Subjectum* alicujus affectûs probè cognitum habeatur: Idem in Iliacâ paſſione obſervandum. *Hippocrates* quidem per locum dolentem inteſtina craſſa indicare videtur, quod in Hypochondriis dolor percipiatur, inde tamen non colligendum, ea ſemper & primariò hîc affici, cùm non craſſa tantùm, verùm etiam tenuia inteſtina hypochondria cumprimis dextrum occupent. Imò cum inteſtina, affirmante *Nobil. Excell. & Experientiſſimo* DN. MAURICIO HOFFMANNO, *Archia-*

tro Electorali & Marchico-Brand. ut & *Norimberg. Facultatis suæ Professore primario longè famigeratissimo, DN. Fautore & Promotore meo observandissimo in suis Institutionibus Anatom.* nihil aliud sint, quàm *ventriculus prolongatus* seu Corpus continuum, hinc uno eorum læso vel obstructo, ut fit in Ileo, reliqua omnia unà cum ventriculo coafficiuntur.

VIII. Primarium itaque hujus Morbi *Subjectum* est *intestinum Ileum* tenue & inter tenuia ultimum, omnium longissimum, viginti unum palmas admodum æquans, in latitudine verò uni digito respondet, quapropter ceteris quoq; angustius est, unde evenit, ut citius & promptius, simul propter nimium venarum areriarumque concursum inflammationi & obstructioni subjiciatur. Multis quoque anfractibus ad longiorem cibi moram utilibus constat; subter umbilicum ad Ilia & coxas utrinque situm est, tandemque in crassi intestini principio desinit; consentientibus tàm antiquioribus, quàm recentioribus Anatomicis celeberrimis.

IX. Cognito jam morbi Subjecto, statim progredior ad *Causas*. Cùm autem circà uniuscujusque interni morbi generationem tres causarum Classes inquirendæ & considerandæ sint; scil. *Proxima, Antecedens* & *Externa* sive *Procatarctica*, igitur ut ordine procedam, *Causam Proximam* statuo, quicquid solutionem continui ceu morbum, qui sub nomine symptomatico *Ilei* tacitè subintelligitur, inferre potest. Solvitur autem intestini continuum, dum vel distenditur, vel pungitur, vel gravatur, vel roditur, vel vellicatur.

X. Hujus *Solutionis Continui Causa Proxima* primariò & potissimum quærenda & ponenda est in *Contentis*, imprimis *sanguine & humoribus* ei permixtis, biliosis, pituitosis, serosis, salinis, hoc est sanguineo latice secundum quantita-

tem

tem vel qualitatem ità peccante, ut prætern. collectus intrà intestini hujus, utpote plurimis vasis sanguineis dotati (*suprà th.* 8.) tunicas inflammationem exulcerationemque aut aliam gravissimam solutionem continui urgentem cum motu intestinorum perverso conjunctam inducere valeat. De hac causâ testantur plura Exempla apud *Forest. Lib. XXI. Obs.* 17. & 18. *Sylv. Lib. V. Cap.* 15. §. 17. ubi se intestini Ilei gangrænam in demortui ab Ileo extincti dissectione invenisse scripsit, manifesto indicio, primum in vivo adfuisse inflammationem erysipelaceam. *Fabr. Hild. Cent. I. Obs.* 6. Ubi ex scirrho & gangrænâ Cœci intestini contracti & in Ileum sese insinuantis hoc inflammatum ob sanguinis scil. motum & recursum impeditum inventum est. Quod vero inflammatio unica & sola causa sit verè propriéque dicti Ilei, uti vult *Lind. Exerc. IV.* §. 17. *seqq.* illud præfractè defendere non ausim.

XI. Hinc secundariò & rarius caussam proximam Ilei fieri quoque posse statuo vel *massam illam chyloso excrementiciam* ex assumtis alimentis variis vitiosis collectam & diversimodè corruptam in nimiam & prætern. aciditatem, vel acrimoniam partibus nervosis, quales & intestinorum tunicæ sunt, inimicam. Huc pertinet *Obs.* 16. & 19. *d. l.* apud *Forest.* & *Zacut. Lib.* 2. *Prax. Admirabil. Obs.* 27. Vel *Flatus*, qui ex hujusmodi liquoribus partim ob assumptorum lentorem & vitiositatem, partim ob caloris vitalis & fermenti chylificantis imbecillitatem imperfectè coctis & crudis generantur, sicut elegantissimè flatuum in intestinis generationem *Spectatiss.* DN. DECANUS *Dogm. Part. II. Cap.* 7. *Dogm.* 14. Et *Linden. Ex. VI.* §. 49. 50. exposuêre, quorum posterior etiam prolixiùs demonstrat, Ileum illum stranguriæ supervenientem, cujus meminit *Hippocrat.* 6. *Aph.* 44. generari à flatibus citrà inflammationem, præsertim his, quibus

bus spes est evadendi. Hanc causam quoque agnovit & observavit *Sylv. d. l. §.* 18 *Frid. Dekers ad P. Barbette Prax. Med. l.* 4. *c.* 7. *lit. d.* An verò non res quædam præternaturales v. g. *vermes*, præsertim teretes oblongi in intestino Ileo geniti & subsistentes aliquando morsu suo pungitivo maximèque dolorifico solutionem continui Iliacam gignere possint, licet verosimile valdè videatur, certò determinare tamen nolo, cùm nondum peculiarem de hoc casu observationem apud Practicos legerim.

XII. *Causa Antecedens* est partim *dispositio vitiosa sanguinis* in copiâ vel peccante Cacochymiâ præsertim biliosâ & acri consistens, intemperiemque hujusmodi præternaturalem intestinis conferens, partim *fermenti in ventriculo vitiositas* assumpta alimenta non ritè chylificans; ut propterea crudior chylus ad intestina delatus facilè congeletur, lentore suo viscido subsistere cogatur & obstructionem pariat. Quæ ipsa quoque *Obstructio* ad causam antecedentem saltem pertinet, respectu solutionis continui, quæ demum à materia obstruente & subsistente dependet. Huc quoque meritò refero *Ætatem & Dispositionem hæreditariam*, ceu attributa & conditiones humorum, spirituum & membrorum solidorum certas, quorum varietatem indicant, & proclivitatem aliquam ad hunc vel illum morbum ostendunt, ità docente *Spect. DN. Decano Dog. Gen. p.* 210. *seqq.* ità consuetum hunc affectum pueris, quos sæpe infestare solet, ex *Aretæo Lib. II. de morb. Acut. Cap.* 6. notavit *B. Rolfink Lib. III. Meth. cogn. & curandi morb. partic. c.* 14. *& Linden d. l. §.* 27. quia scil. voraces sunt & multas cruditates colligunt obstructionibus ansam præbentes. Potest quoque huc referri *conformatio valvulæ intestini Coli* amplior vel strictior, quatenus sæpè promovere fæcum retentionem dixit idem *Rolfink d. l. Obesitatem* pòrrò, quam ad Ilei generationem

sym-

ſymbolam ſuam contuliſſe obſervavit *Linden. d. l.* §. 28. huc pertinere, nullum eſt dubium.

XIII. *Cauſæ Remotiores* eæ ſunt, quæ partim ſolutionem continui excitare, partim humorum illorum qualitate peccantium generationem cùm per ſe, tùm per accidens juvare & augere valent. Deſumuntur autem vel à rebus *Non Naturalibus*, *Præternaturalibus* & *Transnaturalibus*, quas ultimas ſuo loco relinquo: ejusmodi enim Veneficia, Incantationes, Faſcina aliique Diabolici inſultus merè tales excedunt artis Medicæ limites juxtà *Excell. DN. Decan. Dogmata Part. II. Cap.* 8. *Dog.* 12. Inter *Res Non Naturales* ſe (1.) offert *Aër*, ubi quidem plerumque flatulentus & frigidus huic malo generando vel per ſe, vel per accidens favere dicitur, dum vel cruditates & flatulentiam promovet in abdomine, vel obſtruendo poros cutis ſanguinem ad efferveſcentiam irritare poteſt. Huc pertinent *Anni tempora*, ceu manifeſtam aëris mutationem inferentia *Hipp.* 3. *Aph.* 22. *Autumno* hunc affectum adjudicat; Aëtius verò magis *Æſtate*, quàm Vere oriri docuit. Quod ſi *contagium* quoddam peſtilens in Aëre fuerit, Iliacam paſſionem excitare poſſe Epidemicam omninò veroſimile eſt.

XIV. Quod (2.) *Victûs ratio* vitioſa ad *Iliacam* paſſionem plurimum faciat, jam ex ſupra dictis *th* 12. ſatis conſtat. Inter Alimenta vero quædam ſunt calida & ſicca, ſalſa, aromatica, dulcia, pinguia, hæc ad inflammationis generationem plus conferunt; quædam frigida, cruda, humida, lenta, terreſtria, flatulenta, quæ ad obſtructiones & congelationes magis faciunt. Huc pertinet Atramentum ſepiæ, de quo prolixè & eruditè diſſeruit *Linden. Select. Med. Ex. V.* Imprimis largiorem nimis & inordinatam alimentorum ingeſtionem plurimum hic contribuere poſſe extrà dubium eſt. Videatur *Frid. Deker not. ad P. Barbett. Prax. d. l.*

XV. De (3.) *Motu & Quiete* (4.) *Somno & Vigiliis* nihil dicam, licet nolim negare, has quoque res nonnaturales, quamvis non ſolas vel ſanguinis & humorum efferveſcentiam aut acrimoniam promovendo, aut cruditatum proventum juvando huc aliquid facere. *Alvum* (5.) ſi juſto tempore non deponat excrementa, hujus affectûs cauſam fieri procatarcticam, præter alia ille Sexagenarius ob inconſuetam fæcum retentionem Volvulo correptus ſatis confirmat, qui nullis juvantibus auxiliis 5. horis poſt vitam finivit. De quâ hiſtoriâ, cujus & ego nuper mentionem feci in *Exercit. de Conſuetudine*, legatur *Zacut. Luſit. Prax. Admirabil. Lib. III. Obſ.* 101. (6.) tandem *Affectus animi* vehementiores ad hanc rem non parum conferunt, imprimis Ira, tanquam affectus mixtus, qui partim ſanguinis & ſpirituum nimiam colliquationem, & fuſionem, partim ſubitam ſtagnationem & congelationem cauſatur.

XVI. Quod denique *Medicamenta* ſiniſtrè uſurpata, nec non *Operationes Chirurgicæ* hujus mali generationem promovere aliquando queant, affirmare non dubito: cum illis enim eodem modo comparatum eſt, quomodo cum alimentis vitioſis, quæ itidem, dum nocent, vi medicamentosâ incongruâ nocent; quâ de cauſâ & *Hipp.* Alimenta vocare non dubitavit Medicamenta *Tr. de Purgant. in Princ.* De his quis dubitet, cum in propatulo ſit, quod v. g. in repoſitione herniæ inteſtinalis per fortiorem compreſſionem temerariam, aut convolutionem imprudentem facilè anſa dari poſſit ad inflammationem & gangrænam illius partis, quam ſequi ſolet *Ileos*.

XVII. Inter *Cauſas Remotiores præternaturales* ſunt (1.) *Morbi*, (2.) *Venena*. Ad *Morbos* pertinet ſi inteſtina partesq; illis vicinæ, Peritonæum, Omentum, Meſenterium, Hepar &c. vulnere quodã infeſtantur & exinde Ileos ſequitur.

Hoc

Hoc modo Ariſtippus in ventrem ſagittâ ſauciatus accedente inflammatione Ileo correptus eſt, ut ſcribit *Hipp. Lib. 5. Epid. ferè ſub finem.* Accidit inſuper perfrequenter, ut rupto peritonæo inteſtina in inguina vel in ſcrotum labantur, quæ niſi in locum reponantur, fæces retinentur: hinc primò putredo poſt inflammatio exoritur, à quâ dolores acerbiſſimi oriuntur & tandem, quod viſu miſerabile, excretio excrementorum per os ſequitur *Foreſt. d. l. 21. Obſ. 20. Sylv. Prax. Med. Lib. I. Cap. 15. §. 22.* Idem quoque ex Herniâ umbilicali contingere poſſe teſtantur Obſervationes apud eundem *Foreſt. 21. & 22. d. l.* Stranguriam hujus mali cauſam quoque teſtatur *Hipp. VI. Aph. 44. Venena* corporis noſtro inimica quàm facilimè inteſtina erodere & inflammare poſſunt, imprimis autem calida & acria; cujus generis ſunt Arſenicum *Foreſt. d. l. Obſ. 23.* Aconitum, Hydrargyrum, Fungi deleterii &c.

XVIII. *Differentiæ Doloris Iliaci* variæ exiſtunt, tàm ratione *Subjecti*, quàm ratione *cauſarum.* Sic ratione *Subjecti* alius eſt *eſſentialis*, qui immediatè à causâ Ileum inteſtinum afficiente provenit; alius *per conſenſum;* quando vel propter Cœci vel Coli morbum, vel propter herniam aut ſtranguriam præcedentem oritur. Quidam etiam *Legitimus*, ubi inteſtinum Ileum afficitur; Quidam *Spurius*, qui propter alterius inteſtini affectionem cum reliquis ſymptomatibus excitatur. Ita *Linden. Volvulum* alium *Iliacum*, alium *Colicum* vocavit *d. l. Exercit. IV. §. 8.* Ratione *Cauſarum* totuplex eſt, quot cauſæ. Sic Alius eſt à Rebus non naturalibus & Alius à Naturalibus *Vid. Barbette & Dekers ad illum d. l. Ad Differentiam à cauſſis* quoque pertinet, dum alius *acutus*, qui graviſſima conjuncta habet ſymptomata & celerrimè properat, ob cauſæ, v.g. inflammationis, ulceris aut gangrænæ &c. vehementiá; *alius chronicus*, ubi ſymptomata

ſunt pauciora, ob cauſæ frigidioris conditionem mitiorem v. g. à fæcibus induratis, à flatibus.

XIX. *Signa* ſunt duplicia, *Diagnoſtica* & *Prognoſtica*; & illa iterum alia *Demonſtrativa*, quæ & *Pathognomonica* dicuntur, alia *Communia* & in ſpecie *Diagnoſtica*. Quæ *Iliacam paſſionem* demonſtrant, hinc inde à Practicis afferuntur quamplurima, quorum tamen potiora & ſcitu neceſſaria huc referre libet. Sic (1.) omnes *Iliaci* principio tardâ ſolent eſſe alvo, deque ejus adſtrictione eos ſemper conqueri audimus & ità quidem, ut magno quamvis conatu expellendi, parum tamen fæcum durarum plerumque excludant. Dein morbo vires acquirente alvus magis magisque conſtipatur & quidem in tantum, ut ne quidem flatui, ne dum fæcibus ibidem pateat exitus. Hoc breviſſimis confirmat *Galen. Comment. ad Hipp. VII. Aph.* 10. *inquiens: In Ileo nihil it deorſum, quod hujus affectûs etiam proprium eſt inſeparabile. Hippocrat. de Affect.* in hæc verba prorumpit: *Cum Volvulus aliquem corripuerit, venter durus redditur nihilq; infra dimittit.*

XX. A tali verò alvi adſtrictione fæcum flatuumque retentione (2.) mox *flatus* totam alvum perſtrepentes ſentiuntur, quibus cum exitus inferius ſit denegatus & ſucceſſu temporis magis magisque generentur, in inteſtinis magna turba flatuum coadcervatur, adeò ut nullus Iliacus, qui à flatu liber ſit, inveniatur, teſte Experientiâ. *Murmura* (3.) & *Rugitus* certiſſimi flatuum in corpore præſentium indices ſeſe produnt. (4.) *Dolorem* valde peracutum & moleſtum in ventre infimo & magis regione ſuperiorum inteſtinorum percipiunt, qui eosdem ita afficit & excruciat, ut ipſis plenus deſperationis, quàm frequentiſſimè intolerabilis, evadat. Nonnulli enim, ut inquit *Aretæ. Lib. II. de Curat. Acut. Cap.* 6. deſperatâ ſalute ægrotantes mortè evidentem

tantum-

tantummodo formidant, aliqui verò in *Volvulo* ob cruciatûs acerbitatem mortem expetunt.

XXI. *Ructibus* (5.) & quidem inanibus nihilque proficientibus valdè sunt obnoxii, qui quamvis frequenter ægrotis sint molesti, dolorem tamen vix leniunt, multò minùs tollunt. (6.) *Ventriculi dolorem* percipiunt. Præcipuè verò os ventriculi eô, quoniam exquisito pollet sensu, afficitur. Et quandoquidẽ Ventriculus, ob regurgitationem vitiosorum humorum propter vias obstructas multis humoribus iisque maximâ ex parte crudis abundare solet, igitur hanc humiditatem è vestigio sequitur, vel cum eâ conjuncta est (7.) *Nausea* cibique tædium.

XXII. Hisce supervenire solent (8.) *Vomitus* & quidem tales, qui non solum cibum & potum, humores ratione caussarum diversissimos, pituitosos, ut notavit *Forest. Lib XXI. Obs.*16. biliosos, dictus *Aut. L. c. Obs.* 18. pituitosos & biliosos invicem mixtos *Obs.* 21. rejiciunt; Verùm etiam ipsum chylum & non rarò excrementa, imò aliqnando Clysteres vomitu ab Iliacis tedditos fuisse, refert *Solenander Cons.* 16. *Sect.* 5. nec non suppositoria, qualem casum valde mirabilem refert *Sennert. Med. Pract. Lib.* 3. *P.* 3. *S.* 2. *C.* 1. Quibus gravioribus symptomatibus (9.) adhuc mali ominis symptoma *Singultus* supervenire solet. De quibus posterioribus duobus hoc notari meretur, testante *Gal. Comment. ad Lib. VII. Aph.* 10. quod non semper & in omnibus Iliacis talis vomitus & singultus observentur, sed tùm demum, quando exitialis redditur.

XXIII. His annumerari possent adhuc plura symptomata Passionem Iliacam interdum concomitantia, v. g. *Inquietudo, Vigiliæ nimiæ, Tussis, Difficilis respiratio, Angustia præcordiorum, Sitis, Febris, Animi deliquium &c.* Verùm cùm partim non sint signa Pathognomonica, quæ sæpè sæpius cum

communibus confunduntur, partim ex relatione ægri & adſtantium facilè innoteſcant, præſertim ſigna cauſarum, adeò ut Medico haud difficilis labor in eorundem acquirendâ cognitione ſit, partim inſtituti mei ratio non permittat ſingula explicare, igitur hic agmen ſignorum Diagnoſticorum concludo. Videantur plura apud *Lind. d.l. §. 51. ſeqq.*

XXIV. Cæterùm cùm ſimilitudines etiam eruditis Medicis nonnunquam imponere poſſint, igitur affectus, qui cognationem cum Ileo obtinent, ſignorum beneficio ità diſcernimus: Et *Colicam* quidem ab *Iliacâ* paſſione, (1.) Ratione ſitûs; ſic inteſtinum Colon à dextro inguine incipiens aſſurgit circà os Ilion moxque flexu ſub jecore facto ad inguen ſiniſtrum pergit, ubi ſigmoideâ formâ inverſâ devolvitur ad os ſacrum, ſicque revolutum in rectum inteſtinum deſinit., unde in abdominis ambitu & circumferentiâ modo deſignata exortus dolor verè Colicus dicendus. *Cl. Sylv. Lib. I. Prax. Med. Cap.* 14. §. 11. Ileon autem in hypochondrio ſiniſtro emergens à centro Meſenterii magis magisque recedit eidem licet annexum, hinc inde in abdominis meditullio & umbilicali regione penè coactum ibidem Iliacos ſuſtinet dolores *Sylv. d. l.* §.12. (2.) Ratione Symptomatum: Sic ſi vomitus ſuperveniat, in Colico multò mitior eſt, intentior autem in Volvulo; ille absque, hic cum excrementis; ille adhuc aliquid per inferiora excernit; hic autem minimè. A *Nephritico* diſtinguitur, quod dolor immanior magis anteriorem ventris regionem infeſtet, nullas in urinâ arenulas oſtentet magisque alvum adſtrictam habeat.

XXV. Pergo ad *Prognoſtica*, quæ duplicia: alia *Salutis*, *Mortis* alia. Interim in genere notandum, omnem Ileum legitimum acutiſſimum periculique plenum malum eſſe

juxta

juxtà *Gal. Comment. in Lib. 6. Aph.* 44. An autem Iliacis aliqua ſpes ſalutis affulgeat, ex ſedulâ collatione roboris naturæ cum morbi vehementiâ factâ cognoſcitur. Sic ſi vires nondum planè ſuccumbant & ſymptomata morbi decurſu imminuantur, non deſperandum. Eò verò gravior & periculoſior erit, quò majora ei conjuncta fuerint ſymptomata. Rationem hujus Prognoſtici generalioris accuratam dedit ſuprà laudatus DN. D. MAURIC. HOFFMANNUS *Syn. Med. Disput.* 13 *th.* 8. *ſeqq.*

XXVI. Ad *ſalutem* vergit hic Morbus (1.) quando cauſæ inflammationis remediis cedunt, ventriculus Medicamenta & Alimenta admittit & retinet, atque hæc motu naturali ad inteſtina promoventur, ſicque ſuum effectum præſtant, hoc eſt, alvum iterum ſolvunt & humores exturbant. (2.) Urinæ profluvio ſolvitur & judicatur. *Quibus* enim, *ut inquit Hipp. VI. Aph.* 44. *ex ſtranguriâ volvulus ſuccedit, intrà diem ſeptimum moriuntur, ſi non ſucceſſerit Febris, aut urina copioſa non fluxerit.* (3) Vermibus conglobatis, iis ablatis tollitur. (4.) Pueri ob ſanguinis robur & vitalitatem faciliùs evadunt. Senes difficillimè, aut nunquam convaleſcunt. (5.) Quando à fæcum aut flatuum detentione oritur, ſalutis ſpes major adhuc affulget.

XXVII. Ad *mortem* tendit hoc malum, (1.) Si ſecundùm *Avicenn l.* 3. *fen.* 16. *Tract.* 4. *Cap.* 29. ipſæ fæces evomantur, vel (2.) Si ſudor emanet fœtidus, *Idem d. l.* (3.) Si ſingultus, delirium & convulſiones ſequantur, teſte *Hipp. VII. Aph.* 10. *Ab Ileo vomitus, vel ſingultus, vel convulſio, vel delirium, malum.* Simile judicium tùm de vomitu, tùm de ſurditate ægris accedente refert modò adductus *Hipp. in Coac. Text.* 470. *Volvuloſis vomitio & ſurditas malum.* (4) *Aretæ. Lib II. Acut.* modum eventûs his verbis docet: *Multi quidem vi torminum repentè intereunt; aliis inteſtinum ſuppurat & putreſcit, putrefactum & nigrum ejicitur ſtatimq́ue deficiunt.*

XXIIX.

XXIIX. Proximum nunc erit, ut ad *Curationem* ipſam progreſſum faciam. Omnis igitur *Curatio* ſuis indicationibus à remotione cauſarum deſumptis nititur: Effectus enim non niſi ſublatis cauſis tolli poteſt. Hæ ante omnia & quidem eo ordine, quo ſe invicem conſequuntur, abigendæ, docente *Spect. DN. Decan. in ſuis Dogmat. Part. IV. Cap.* 3. *Dogmat.* 1. Quamvis vero ſecundum ordinariam medendi methodum eo ordine cauſæ removendæ ſint, & ſymptomata, quatenus talia, per ſe nunquam aliquid indicent, ut habet modò laudatus *Aut. d. l. Cap.* 4. *Dog.* 2. ſublatoque affectu ſeu morbo, à quo dependent, unà cum eo tollantur; quatenus tamen ex accidente cauſæ rationem præ ſe ferunt, morbum augent, viresque plurimum proſternunt, ſui ablationem vel ad minimum mitigationem poſtulant, uti docet *Gal. Lib. XII. Meth. Med. Cap.* 8. inquiens: *Si ex dolore vires reſolvuntur atq; ex eo impendet, & mitigari dolor & roborari vires debebunt, quò & morbo reſiſtere & curationis ſpatio ſufficere valeant,*

XXIX. Cùm autem in hoc morbo *dolor* inteſtini Ilei ſit vehementiſſimus, ægrorumque vires non absque præſentisſimo vitæ periculo proſternat, igitur curationem noſtram, ne ægri deficiant, ab imminutione illius doloris inchoandam eſſe quivis facilè videt. Hoc autem præſtant *Anodyna* dicta *Externa* & *Interna* cum *Emollientibus* coincidentia, utpote in portionibus humidioribus & facilè diſſolubilibus conſiſtentia; Inter *Externa* præſertim *Balneum* Aq. dulc. ex malvaceis dictis, & *Cataplaſmata* aut *Linimenta* ex iisdem parata laudantur paſſim à Practicis. Inter *Interna* verò ab omnibus commendatur Oleum Amygdalarum dulcium & juſcula pinguia, quibus malvacea incocta fuerint; *Senn. d. l. & River. Lib. X. Prax. Med. Cap.* 2. Quod ſi adhibitis remediis ſpe noſtrâ fruſtremur, ad *Narcotica* ſive

ſtupe-

ſtupefacientia fugiendum, quæ quidem in dolore à cauſâ calidâ tutiora, in frigidâ vero cautius adhibenda: Suntque Opium & ex hoc parata compoſita, Laudanum, Requies Nicolai, Philonium Romanum, Nepenthes, quæ variis modis in uſum veniunt. In genere tamen probè notandum, quod ſola *Narcotica* absque corrigentibus & corroborantibus non ſint exhibenda.

XXX. Sedato vel ſaltem lenito dolore, *indicationibus tribus* eſt proſpiciendum (1.) ut continuatio *cauſæ inſtantis* & præſentis intemperatæ per denegatum *futuræ* proventum prohibeatur per rerum, quibus carere com̃odè poſſumus, remotionem; quibus verò carere non poſſumus, mutationem vel correctionem; & tandem ſedulam proſpectionem, ne denuò redeant res planè fortuitæ. (2.) ut *inſtans cauſa* intemperata ab afficiendo inhibeatur per Evacuationem, Revulſionem, Attemperationem, Humectationem, Repulſionem, Interceptionem &c. (3.) Ut *præſens* & actu ſecundo afficiens cauſa intemperata cohibeatur, per easdem modo dictas, imò & per Topicorum applicationem.

XXXI. *Materiæ remediorum* ad has indicationes neceſſariorum deſumuntur è *rebus non naturalibus Mitioribus, Valentioribus & Validiſſimis*, ſi ita mihi *cum Excellent.* DN. D. MAURICIO HOFFMANNO *ex ſuâ Synopſi* loqui liceat, ſive ex triplici præſidiorum officinâ, quarum *prima* offert *Diætam* congruam & quidem talem rerum ſex non naturalium neceſſariarum uſum dextrum, qui illi, quem ſuprà inter cauſas procatarcticas repoſui, abuſui adverſetur.

XXXII. *Secunda* præbet *Medicamenta*. Sunt autem vel *Interna* vel *Externa*; Ex quibus hæc interdum magis, quàm illa, proſunt, præſertim cum viæ ita ſint occluſæ, ut nec flatus, nec fæces exitum habeant, imò nec acerrimi Clyſteres, nec per ſuperiora aſſumpti ſtimuli quicquam efficere valeant.

ant.

ant. Si Iliacæ Passioni ab inflammatione facti succurrendum, procedendum erit eâ methodo, quæ convenit in reliquis inflammationibus, videlicet *Evacuantibus* & *Alterantibus* utendum. Cum verò Evacuantia fortiora minimè locum habere constet in inflammationibus internis cum febre acutâ conjunctis, præstat *laxantia* vel *lenitiva* aliquoties iterata sive per os, sive per injectionem ad intestinum rectum offerre. Ubi quidem *Clysteres* etiam paulo acriores, ut eò citiùs stimulent, applicare licet. Formula Enematis vel hæc vel similis esse poterit.

℞ Rad. Altheæ, ℥j. Fol. Malv. Violariæ. Branc. Urs. āā mj. Fl. Nymph. Rosar. Chamomill. āā p. j Sem. Cucurbit ʒiij Lini, Psyllii āā ʒiß Caricar. ping. No iij Prun. Damascen. No IV. Fol. Sen. Alex. ℥ß. Mechoacann. alb. ʒiß Coq. in Decoct. hord. simpl. q. s. Colaturæ expressæ ℔j add. Elect. Diacathol. ℥j Diaphœnic. ʒiij Ol. Rosac. Violac. Anethin. āā ℥j F. Clyster.

XXXIII. Sunt, qui *Vomitoria* etiam commendare non dubitant, ut nimirum in primis viis hærentes humores maturè per illa evacuentur. Enimverò cum in hoc affectu Iliaco Vomitus symptomaticus aliàs non sine vitæ periculo mox urgere soleat, mihi minus videtur consultum, offèrre *Emetica*, nisi fortassis ab initio, inque certis casibus, si v. g. vomitus non adsit, aut si certò constiterit, ob venenum assumptum, aut largiorem crudiorum alimentorum ingestionem & ità auctam aliam super aliam cruditatem Ileum adesse, vel potiùs imminere, ubi quidem mitissima v. g. haustus aquæ tepidæ cum ol. violaceo offerri possunt, teste *Riverio d. l.* quamvis & Tartarum Mynsichti Emeticum ad duo vel tria grana exhibere liceret.

XXXIV. In aliis Ilei speciebus *Evacuantia per alvum* concedi quidem possunt paulò fortiora, à Mercurio tamen, Diagrydio, Gommi gotte & aliis deleteriis, abstinendum esse censeo, cum vel vomitum moveant aliàs urgentem, vel inflammationem excitare valeant, vel nervosis partibus ob acrimoniam suam sint valde nociva. An & deglutitio globulorum plumbeorum inter evacuantia referri debet, quam *Helmont. tr. de Flatib. n. 31. Zacut. L. 2. Prax. admirab. Obs. 27.* ut & alii, ceu extremum & præstan-

præſtantiſſimum remedium in Ileo ab obſtructione inteſtinorum commendant ? Mihi videtur res adhuc valdè ſuſpecta & temeraria.

XXXV. *Alterantia* Medicamenta etiam pro varietate cauſarum Ilei varianda ſunt. Ubi inflammatio peccat, ibi *refrigerantia, humectantia, emollientia* in curatione aliarum quoque inflammationum commendata offerri & præſcribi debent; Julapia, Emulſiones, Fomenta, Cataplaſmata, Inunctiones. Ubi verò obſtructio à materiâ crudâ, viſcidâ, frigidâ, lentâ adeſt, ibi calidiora *Attenuantia, Deobſtruentia Interna* & *Externa* ubique apud Practicos obvia adhibenda. Ubi de veneno aſſumpto certò conſtiterit, ut & de contagio Epidemico, tunc *Alexipharmacis* quoque utendum, puta Diaſcordio, Theriacâ, Mithridatio, Lap. Bezoar, Spiritu & Sal. volatili C. C. aliisque Bezoarticis animalibus & mineralibus &c. Si ab Herniâ obortus fuerit Ileus, medicamenta ad curationem herniæ poſt repoſitionem inteſtinorum in priſtinum locum chirurgicam dirigenda, quam proponere non eſt hujus loci.

XXXVI. *Tertia* & ultima præſidiorum officina monſtrat *Operationes Chirurgicas* hoc in affectu neceſſarias. Inter quas primo loco ſe offert *Venæſectio*, quæ ſi affectus ab inflammatione oriatur, maximè locum habet. Per hanc enim dum ſanguinis quantitas imminuitur, alimento ſuo inflammatio privatur; Deinde ſanguinis & humorum ad partem affectam delabentium fit revulſio & interceptio. Accedit & aliud commodum, quod nempe ſubtracto ſanguine ſimul calor immoderatus & febrilis contemperetur & imminuatur.

XXXVII. Quantum verò ſanguinis detrahendum, docet quidem *Aret. L. II. de Curat. Acut. c. 5.* Ita ſcribens : *Si morbi cauſam inflammationem eſſe invenerit* (Medicus), *venam in cubito magna ſectione aperiat, quò multus ſubitò ſanguis inflammationis alimentum velusq; ad animi deliquium effundatur.* Etenim hoc vel ſedandi doloris vel ſtuporis ac ſenſus privationis initium eſt. Verumenimverò licet magnum in Ileo uſum liberalior effuſio ſanguinis habere videatur, non temerè tamen ægris, imò vix ſanis & robuſtis ad animi usque deliquium ſanguis educendus: quippe ſi modum excedas, metus eſt, ne omnem calorem extinguas & ægrum vitæ periculo exponas.

XXXVIII. Quapropter in omni ſanguinis miſſione ad materiam peccantem & vires corporis reſpiciendum eſſe judico: ſicuti enim illa juſtam quantitatem, an multum vel parum ? an una vel pluribus vicibus ? an cum impetu vel pedetentim ſanguinis maſſa evacuanda ſit, determinat: Ita Ætas, Animi & Corporis conſtitutio, Conſuetudo &c. de viribus judicium præbent. Si vires itaque unâ ſectione tantam ſanguinis detractionem, quantam morbus indicat, non admittant, ea per ἐπίκρασιν ſeu partitis vicibus, *Tralliano L. 10. c. ult. DN. Decano in Notis ad Jeſſen. p. 93. 94 & 262.* aliisq; ſuadentibus, tutiùs & commodiùs inſtitui poteſt. Ægri enim hanc non ſolum faciliùs ferunt, verùm etiam humores mox affluxuri & jam influxi à parte inflammatâ magis revelluntur & derivantur.

XXXIX. Sin Vena ſecanda non fuerit, vicarias habemus *Hirudines*, quæ venis ſedalibus ſeu hæmorrhoidalibus appoſitæ, non tantùm revellunt, ſed etiam ab ipſâ parte inflammatâ egregiè educunt, imò ſanguinem pituitoſum & terreſtrem, qui ſæpè cauſa eſt hujus mali evacuant. Nec non *Cucurbitulas* ſcarificatas in diverſis corporis partibus & ſcapulis, dorſo, lumbis & cruribus applicandas.

XL. Poſſem hîc quoque mentionem facere *Follis fabrilis*, quem ex *Hipp. l. 3. de morbis* Practici laudant in Ileo, à flatibus retentis exorto, nec non ab obſtructione gravi & contumaci, teſte *River. d. l.* Verumenimverò cùm ejusdem uſus per frequentatam experientiam hodieque non ſit confirmatus, aut licet eſſet, potius ad Colicam flatulentam pertineret, quò etiam Practici referunt, neque etiam veroſimile ſit, ejus effectum ad Ileum inteſtinum pertingere poſſe absque periculo ſolutionis continui ob anfractus in Colo, & valvulam ejusdem, de quâ expreſſè ſcripſit *Barthol. Lib. 1. Anat. Cap. 10. Per rectum infuſa aqua vel flatus in Ileon pertranſire nequit, niſi violenter*; quare plura de hoc verba non facio, ſimulque hanc de Ileo brevem & ſummariam pro temporis ratione Diſpoſitionem concludo. Tibi, Trinune DEUS, Archiater ſupreme Optime Maxime, ſit Laus, Honor, Gloria & Gratiarum Actio in omne ſeculum!

FINIS.